

Mevlevî dervişlerinin başı olan Mevlânâ'nın türbesidir. Çarşılar ve evlerin dikkate değer özellikleri yoktur. Rum topluluğunun başında bir papaz olmasına rağmen kilise âyinlerinde Rumca kullanılmaz, dualar Türkçe yapılır ve dua kitapları Türkçe basılmıştır. Konya idaresi paşalıktır. Konya bahçeler ve meyve ağaçları bakımından zengindir. Ayrıca bol miktarda hububat ve keten yetişir; halı dokumacılığı önemlidir, renkli (mavi ve sarı) derileri kervanlarla İzmir'e gönderilir.

1841 yılında Konya şehrinde 5471 müslüman, altmış sekiz Rum, 136 Ermeni hânesi vardı. 1847'de 5692 müslüman, altmış altı Rum, 133 Ermeni hâne tesbit edilmişti. Gayri müslimlerin büyük kısmı 1826 sonrasında etraftaki şehirlerden gelip yerleşmişti. 1870 öncesinin bilgilerini yansıtan 1873 salnâmesinde şehirdeki hâne sayısı 7440 olup 18.547 erkek nüfus vardı. 1881'de hâne sayısı 7480 müslüman, 265 Rum ve on Ermeni olmak üzere 7755 idi. Şehrin nüfusu XIX. yüzyılın ilk yarısında 50.000 diyenler de olmakla birlikte genellikle 30.000 kabul edilmiştir. Fakat Vital Cuinet'nin verdiği 44.000 rakamı daha sonra genel bir kabul görmüştür. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren şehrin nüfusu dışarıdan gelenlerle daha da artmıştır. 1885 yılında Konya'nın 143 mahallesi bulunuyordu. Konya son nüfus akınına Millî Mücadele yıllarında uğramıştır.

Önemli yolların kavşak noktasında yer alan Konya'ya 28 Temmuz 1896'da ulaşan demiryolu hem nüfusun artmasında hem ticarî faaliyetin yoğunlaşmasında etkili olmuştur. Bunun da etkisiyle Konya'da makineli ziraata geçilmesi erken bir tarihte gerçekleşmiştir. Ayrıca demiryolunun gelişi şehrin o yöne doğru gelişmesini etkilemiş, istasyonla şehir arasında

da bir tramvay hattı yapılarak işletmeye açılmıştır. Demiryolu şehrin ekonomik hayatına bir canlılık getirmiştir. Konya çevresinde hububat üretimi artmış, diğer ziraî mahsul de değer kazanmaya başlamıştır. Bu arada yeni hayat şartlarının gerektirdiği ithal eşya bu sayede Konya'ya gelmiştir. XX. yüzyılın başında, Konya, İç Anadolu'nun en büyük şehri ve faal ticaret merkezi durumundaydı.

Konya Osmanlı hâkimiyeti altında Karaman Beylerbeyliği'nin merkeziydi. Beylerbeyilik Konya, Lârende, Seydişehir-Bozkır, Beyşehir, Akşehir, Ilgın, Niğde-Şücaeddin-Anduğu, Ürgüp, Ereğli, Aksaray ve Koçhisar adlı idarî birimlerden oluşuyordu. XVI. yüzyılda ise Konya, Belviran, Çimen, Akşehir, Ilgın, Niğde, Anduğu, Ürgüp, Ereğli, Aksaray, Koçhisar, Kayseri, Ermenek ve Mut buraya bağlıydı. XVI. yüzyıl sonlarında Karaman Beylerbeyliği Konya, Niğde, Aksaray, Beyşehir, Kırşehir, Kayseri ve Akşehir sancaklarından oluşuyordu. Konya sancağında ise Ereğli, Eski İl, Aladağ, İnsuyu, Bayburt, Bargir, Pirlagunda, Belviran, Hatunsaray, Gaferyat, Kariş, Lârende, Mahmutlar, Lazkiye gibi kazalar bulunuyordu. 1730'da burası on üç kazadan meydana geliyordu. 1831'de Karaman eyaleti Konya merkez olmak üzere yedi livâya sahipti. 1847'de Konya, Hamîd, Teke, Alâiye, İç İl ve Nevşehir'den oluşan eyalet 1867 düzenlemesinde Konya, İç İl, Niğde, Isparta ve Teke livâlarından meydana gelmişti. 1877'de Hamîd, Teke, Niğde, Burdur buraya bağlıydı. 1892'de bu durumunu korudu. Vital Cuinet burada beş sancak, otuz kaza, yirmi yedi nahiye, 1967 köy olduğunu yazar. Bu yıllarda Konya merkez sancağına Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Ilgın, Bozkır, Karaman, Hâdim, Ereğli, Karapınar ve Koçhisar bağlıydı. 1918'de Karaman vilâyeti Merkez-Konya, Burdur ve Hamîd sancaklarından oluşuyordu. Merkez sancağında ise on kaza mevcuttu.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 40, 63, 113, 455, 387; TK, TD, nr. 104; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), X, 76, 134; Ioannes Kinnamos, *Historia* (trc. Işın Demirent), Ankara 2000, bk. İndeks; N. Khoniates, *Historia* (trc. Fikret İşıltan), Ankara 1995, s. 36, 80, 83, 117, 123, 124; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, IV, 204; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, V, 125; VII, 552; VIII, 547; ayrıca bk. İndeks; İbn Bîbî, *el-Evâmirü'l-Alâiyye*, tür.yer.; Aksarayî, *Müsâmeretü'l-aḥbâr*, tür.yer.; *Geographie d'Aboulfeda*, II/2, s. 382 vd.; İbn Battûta, *Seyahatnâme*, I, 322 vd.; Bertrand de la Broquière, *Le Voyage d'outremer* (nşr. Ch. Schefer), Paris 1892, s. 109-123; Aşıkpaşazâde, *Târîh*, s. 163; Kâtib Çelebi, *Cihannümâ*, s. 614-616; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 18 vd.; P. Lucas, *Voyage*, Amsterdam 1714, s. 149 vd.; J. M. Kinneir, *Journey Through Asia Minor*, London 1818, s. 217 vd.; W. J. Hamilton, *Researches in Asia Minor, Pontus and Armenia*, London 1842, II, 209; Cuinet, I, 818 vd.; F. Sarre, *Reise in Kleinasien*, Berlin 1896, s. 28-86; a.mlf., *Konia: Seldschukische Denkmäler*, Berlin 1910; a.mlf., *Konya Köşkü* (trc. Şehabeddin Uzluk), Konya 1999; Cl. Huart, *Konia: La ville des derviches tourneurs*, Paris 1897; W. N. Rockhill, *The Journey of William of Rubruck*, London 1900, s. 277; J. Löytved, *Konia: Inschriften der Seldschukischen Bauten*, Berlin 1907; Faik Soyman-İbrahim Tongur, *Konya Eski Eserler Kılavuzu*, Konya 1944; Mehmet Önder, *Seyahatnâmelerde Konya*, Konya 1948; a.mlf., *Mevlânâ Şehri Konya*, Ankara 1972; *Târîh-i Âl-i Selçuk* (nşr. ve trc. Feridun Nafiz Uzluk), Ankara 1952, tür.yer.; Feridun Nafiz Uzluk, *Fatih Devrinde Karaman Eyâleti Vakıfları Fihristi*, Ankara 1958, tür.yer.; P. Pelliot, *Notes on Marco Polo*, Paris 1959, I, 403-404; Konyalı, *Konya Târîhi*; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1971, tür.yer.; Cl. Cahen, *Osmanlılar'dan Önce Anadolu'da Türkler* (trc. Yıldız Moran), İstanbul 1979, bk. İndeks; a.mlf., "Konya", *EJ* (İng.), V, 253-254; G. Goodwin, "Konya", a.e., V, 254-256; Yusuf Oğuzoğlu, *XVII. Yüzyılda Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerinde Bir Araştırma* (doktora tezi, 1980), AÜDTCF; a.mlf., "XVII. Yüzyılda Konya Şehrindeki İdarî ve Sosyal Yapılar", *Konya*, Ankara 1987, s. 7-108; a.mlf., "XVII. Yüzyılda Konya Şehri Ekonomisini Etkileyen Bazı Faktörler", *TAD*, XIV/25 (1982), s. 334-342; Tuncer Baykara, *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*, Ankara 1985; Yusuf Küğükdâğ, *Lale Devrinde Konya* (doktora tezi, 1989), SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Bayram Ürekli, *Konya'nın Merkezî İdare ile İlişkileri: 1650-1675* (doktora tezi, 1989), İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; Muhittin Tuş, *Sosyal ve Ekonomik Açından Konya: 1756-1856* (doktora tezi, 1993), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü; S. Faroqhi, *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler* (trc. Neyyir Kalaycıoğlu), İstanbul 1993, bk. İndeks; Işın Demirent, "1101 Yılı Haçlı Seferleri", *Prof. Dr. Fikret İşıltan'a 80. Doğum Yılı Armağanı*, İstanbul 1995, s. 42-46; Şehabeddin Tekindağ, "Son Osmanlı-Karaman Münasebetleri Hakkında Araştırmalar", *TD*, XIII/17-18 (1963), s. 43-76; Besim Darkot, "Konya", *İA*, VI, 841-853.

TUNCER BAYKARA

Alâeddin Köşkü'nün kalıntılarının XIX. yüzyıl sonundaki durumunu gösteren fotoğraf (Friedrich Sarre, *Reise in Kleinasien*, Berlin 1896, lv. XVII)

Bugünkü Konya. Cumhuriyet döneminin çok hızlı gelişen şehirlerinden biri olan Konya, söz konusu dönemin başlarında nüfusu henüz 50.000'i bulmayan (1927'de 47.286 nüfus) ve mekân üzerinde tarihî çekirdeğin çevresinde dairesel biçimde uzanan dış surların ötesine taşmayan bir şehir durumunda idi. Bu daire biçimli şehrin merkezini ova zemininden az yüksek olan ve basık bir tepe üzerinde bulunan (Alâeddin tepesi) iç kale meydana getiriyordu. Fazla geniş olmayan bir alana yayılan şehir batıda Zindankale mevki,

doğuda Kapı Camii, güneyde Sâhib Ata Camii, kuzeyde Hatuniye Medresesi'nin olduğu yere kadar ulaşıyordu. Bu alan yaklaşık 200 hektar kadardı. Fakat Konya'nın çok turist çeken tarihi eserleri de tamamen bu alan içindeydi. Batıda şehrin 1896 yılında kavuştuğu demiryolu istasyonu bu söylenilen sınırlar dışında bulunmaktaydı, şehirle istasyon ve buna ait binalar arasında sonraki yıllarda dolacak olan boşluklar bulunuyordu.

Şehrin çevreye doğru genişlemesi farklı aralıklarla hazırlanan imar planlarının uygulama sonuçlarına göre gerçekleşti. Birinci imar planı 1946-1954 yılları arasında uygulandı. Bu plan şehir için toplam 816 hektarlık bir alan düşünülerek hazırlanmıştı. Şehir ilk önce batıya istasyona doğru büyümeye başladı. İstasyon caddesi, Lârende caddesi, İhsaniye caddesi gibi batıya yönelen caddeler çevresinde yeni binalar yükselmeye, eski evler onarılmaya ve aradaki boşluklar dolmaya başladı.

1935'te 50.000'i geçmiş bulunan nüfusu (52.093) sürekli artış göstererek (1940'ta 56.465, 1945'te 58.457) 1950 sayımında 60.000'i geçti (64.434). 1954 yılında, o dönem için şehrin en büyük sanayi kuruluşu olan şeker fabrikasının açılması (hizmete giriş tarihi: 19 Eylül 1954), ardından da 1955 yılının hemen başlarında Konya Kiremit ve Tuğla Fabrikası'nın hizmete girmesi (7 Ocak 1955) şehrin ticaret hayatını daha çok geliştirdi ve nüfusu da bir önceki sayıma göre % 43 oranında artarak 90.000'i aştı (92.236). 1954-1960 yılları arasında uygulanan ikinci imar planında da 912 hektarlık bir alan öngörülmüyordu. Bu dönemde batıya doğru şehrsel gelişme devam ederken güneye doğru da genişlemeler oldu.

1960-1966 arasında uygulanan üçüncü imar planı, bir önceki planda olduğu

gibi 912 hektarlık bir alanı düzenlemeyi amaçlıyordu. 1960 yılından itibaren şehrin asıl gelişme alanı olan kuzey ve kuzeybatıya yönelen genişlemeler başladı. 1958'de Konya Yem Fabrikası'nın, 1963'te çimento fabrikasının devreye girmesi şehrin endüstri ürünlerini daha da çeşitlendirdi. 1960 yılında yapılan nüfus sayımında şehrin nüfusunun ilk defa 100.000'i geçtiği görüldü (119.841 nüfus; o yıl Türkiye'de sadece dokuz şehrin nüfusu 100.000'i aşabiliyordu). Bu sayı 1965'te 150.000'i de geçti (157.934).

Dördüncü imar planı 1965'te benimsendi. 1967'de onaylanan plan, 1979'da tekrar gözden geçirilerek 2000'li yılları da içine alacak bir şekilde yeniden hazırlandı. Bu plana göre demiryolunun batısı ve kuzeybatısı şehrin gelişme alanı olarak kabul ediliyordu. Kuzeye doğru da Konya-Ankara karayolunun başlangıcı şehrin başka bir gelişme alanını meydana getirdi. Organize ve küçük sanayi işletmelerinin şehrin kuzeyine yapılması, ayrıca Selçuk Üniversitesi kampusunun yine bu istikamette (kuzey-kuzeybatı) kurulması, Konya şehrinin son yıllarda bu doğrultuda gelişmesinin sebepleri arasındadır. Konya'ya bugünkü görünüşünü veren dördüncü imar planının önemli odak noktalarından ikisi fuar alanı ile Nalçacı semtidir. Bunlar Alâeddin tepesinin kuzeybatısında gelişen yeni kullanma ve gelişme alanlarıdır. 1970 yılında açılan Konya Fuarı, Alâeddin tepesinin kuzeybatı eteklerinden başlayan eskiden Dede bahçesi denilen mesire yerini de içine alan geniş bir dinlenme ve eğlenme alanı halindedir. Nalçacı semti de şehrin en yeni ve en modern kesimini oluşturur.

1980'li yıllardan sonra şehir demiryolunun batısında da yayılmaya başladı. Eskiden şehrin batısında ondan ayrı ve 8 km.

kadar uzakta yazlık yerleşme yeri olan Meram ile şehrin arasındaki boşluklar dolduğu gibi Meram da artık yaz-kış oturlan şehrin ayrılmaz bir parçası durumuna geldi. Nüfusu 1970'te 200.000'i (200.464), 1980'de 300.000'i (329.139), 1985'te 400.000'i (439.181), 1990'da 500.000'i (513.346) aşarak 2000 yılında yapılan nüfus sayımında 761.145 nüfusa ulaştı (Cumhuriyet döneminin ilk sayımından itibaren on altı kat artış).

Konya şehri, bu hızlı gelişmesinin sonucunda 1987 tarihli ve 19507 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3339 sayılı yasa ile büyükşehir durumuna getirildi. Meram, Selçuklu ve Karatay ilçelerinin bir kesimi büyükşehir belediyesi sınırları içindedir. Sayıları 260 kadar olan mahallelerden oluşan Konya şehri 77.600 hektarlık bir alanı kaplamaktadır (1950'li yıllarda 123 mahalle, 2420 hektar).

Avrupa şehirlerinde çok yaygın olan, fakat Türkiye şehirlerinde daha ender rastlanan "işinsal cadde sistemi" (bir merkezden çevreye açılan caddeler), Konya'da çok belirgin bir şekilde Alâeddin tepesinden şehrin muhtelif istikametlerine yönelen cadde sisteminde görülür. Bu caddelerden en önemlisi, Alâeddin tepesini Mevlânâ Dergâhı'na bağlayan batı-doğu doğrultulu olanıdır. Şehrin birçok önemli binaları, bazı oteller ve önemli ticaret yerleri bu cadde (Alâeddin caddesi) üzerindedir. Küçük sanat sahibi ve küçük esnafa ait dükkânlardan oluşan geleneksel çarşı ise Alâeddin caddesine güneyden açılan sokaklar üzerindedir (özellikle Kapı ve Aziziye camilerinin çevreleri). Konya şehri sanayi merkezi, ticaret merkezi, turizm merkezi olmanın yanında Selçuk Üniversitesi gibi büyük bir eğitim kurumuna kavuşarak eski geleneğinde bulunan kültür merkezi olma özelliği de kazanmıştır.

Konya, Eskiçağ'lardan beri Anadolu'yu baştan başa geçen büyük ve önemli bir yol üzerinde bulunur. Büyük bir kesiminde Toros dağlarının İç Anadolu'ya bakan eteklerini izleyen bu yol ve ondan Konya'da ayrılan muhtelif yollar şehri çeşitli doğrultulara fazla bir coğrafi engelle karşılaşmadan ulaştırabilmektedir. Konya bu tarihi geleneği olan yollar dışında demiryollarıyla da Marmara kıyılarına (İstanbul), Ege kıyılarına (İzmir), Karadeniz kıyılarına (Samsun ve Zonguldak), Akdeniz kıyılarına (Mersin ve İskenderun) bağlanabilmektedir.

Konya şehrinin merkez olduğu Konya ili Ankara, Aksaray, Niğde, İçel, Karaman,

XX. yüzyılın başlarında Konya Sanayi Mektebi'ni gösteren bir fotoğraf (İÜ Ktp., Albüm, nr. 779/77)

Antalya, Isparta, Afyon ve Eskişehir ille-riyle kuşatılmıştır. Karatay, Meram, Sel-çuklu, Ahırılı, Akören, Akşehir, Altınekin, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çeltik, Çum-ra, Derbent, Derebucak, Doğanhisar, Emirgazi, Ereğli, Güneysınır, Hâdim, Hal-kapınar, Hüyük, Ilgın, Kadınhanı, Karapı-nar, Kulu, Sarayönü, Seydişehir, Taşkent, Tuzlukçu, Yalıhöyük, Yunak adlı otuz bir ilçeye ayrılmıştır. 38.873 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin en geniş ilidir. 2000 yılı ge-nel nüfus sayımına göre sınırları içinde 2.217.969 kişi yaşıyordu. Nüfus yoğunlu-ğu 57 idi.

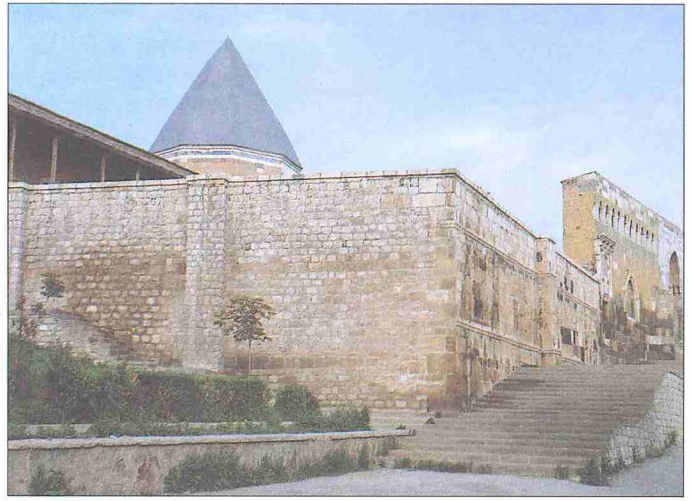
Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 2001 yılı istatistiklerine göre Konya'da il ve ilçe merkezlerinde 1332, kasabalarda 616 ve köylerde 851 olmak üzere toplam 2799 cami bulunmaktadır. İl merkezindeki cam-i sayısı 794'tür.

BİBLİYOGRAFYA :

1984 *Sonrası Konya*, Ankara 1988; Ahmet Avanas, *Millî Mücadele'de Konya*, Ankara 1998; A. Sefa Odabaşı, *20. Yüzyıl Başlarında Konya'nın Görünümü*, Konya 1998; *Millî Mücadele-den Günümüze Konya (1915-1965)*, Konya 1999, I (Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü yayı-nı); Caner Arabacı, *Geçmişten Günümüze Kon-ya Ticaret Odası (1882-1999)*, Konya 1999; Tuncer Baykara, "Günümüz Konyasına Kısa Bir Bakış", *Gez Dünyayı Gör Konyayı*, İstan-bul 2001, s. 79-87; Uğur Tanyeli, "15. Yüzyıl-dan Erken Cumhuriyet'e Konya'da Mimari", a.e., s. 177-190; Haydar Kazgan, "Tanzimat'tan I. Dünya Savaşı'na Konya Ekonomisi: Tanzi-mat Sonrasına Genel Bakış", a.e., s. 191-208; Kenan Mortan – Osman S. Arolat, "Konya Eko-nomisi Üzerine Çeşitlemeler", a.e., s. 209-237; Osman Kademoğlu, "Bugünkü Konya'da El Sa-natları", a.e., s. 341-365; Süheyl Ünver, "Yet-miş Yıl Önce Konya", *TTK Belleten*, XXXI/122 (1967), s. 201-220; Ali Selçuk Biricik, "Konya'nın İklim Özellikleri", *Coğrafya Dergisi*, sy. 2, İstanbul 1986-87, s. 89-99; Besim Darkot, "Kon-ya", *İA*, VI, 852.

METİN TUNCEL

Konya'da
inşa edilen
camilerin
ilki olan
Alâeddin
Camii

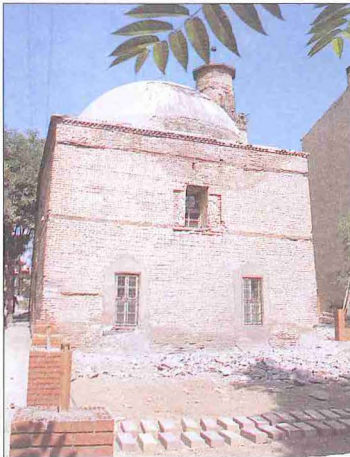
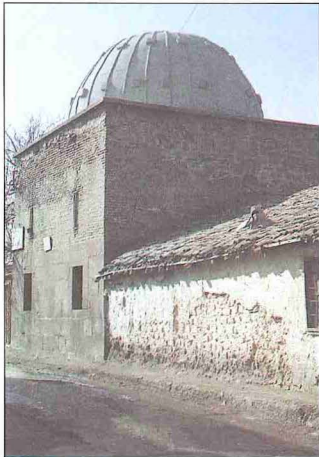
□ MİMARİ. 1. Roma ve Bizans Döne-mi. Şehir merkezinde en eski sanat eser-leri Roma ve Bizans dönemine aittir. Bu-gün yıkılmış olan Alâeddin tepesindeki XII. yüzyıla tarihlenen Eflâtun Mescidi eski bir kilise idi (bk. EFLÂTUN MESCİDİ). Tepenin güney eteğindeki mozaikli yapı, Sır-çalı Medrese yanındaki yer altı kilisesi VI. yüzyıla tarihlenmektedir. Roma ve Bizans döneminde de şehrin bir parçası olan Sil-le ve çevresinde önemli kilise ve manas-tırlar inşa edilmiştir. Sille yakınlarında ka-yalara oyulmuş Hagios Khariton Manastı-rı (Deyriefflâtun = Akmanastır) Türk tarihine de girmiştir (bk. AKMANASTIR). Aynı böl-gedeki başka kilise ve manastırlar kısmen ayaktaadır.

2. Selçuklu Dönemi. Konya fethedildiği zaman şehir Alâeddin tepesini çevreleyen surun içindeydi. Yapı kalıntılarına göre Selçuklular zamanında tepenin kuzey ta-rafının Türkler'e, güney tarafının hristi-yanlara ayrılmış olduğu ve bu mahalleler arasında bir duvarın varlığı düşünülmek-tedir. Türkler'in yaşadığı bölümde saray,

hükümet konağı, medrese, mescid, han-kah ve hamamlar yapılmıştı. Hızla büyü-yüp surların dışına doğru genişleyen şe-hir I. Alâeddin Keykubad tarafından daha geniş bir surla çevrilmiştir. Surların plan-laması ve inşasında bizzat sultan ve emîr-leri görev almış, antik heykel ve kabart-malar âdetâ sergilenircesine surların ku-leleri ve kapıları üzerinde kullanılmıştır. Bu surların üstünde her 30 metrede bir olmak üzere 108 kule vardı ve hepsinin üzerinde yaptıran vezir veya emîrin adı yazılı idi. Surun dışında derin bir hendek mevcuttu. Bunların üstünde geçit için kapı hizasında köprüler bulunuyordu. Surlardan dışarıya on iki kapı açılıyordu. Bu kapıların dördünü bizzat sultan yap-tırmıştı; diğerleri Aksaray, Atpazarı, Deb-bağlar, Ertaş, Fâhîrânî, Halkabeguş, Mey-dan ve Çeşme kapıları adlarıyla anılıyor-du. Bu kapıların bazıları XIX. yüzyılın ba-şına ait Leon de Laborde'un gravürlerin-de açıkça görülmektedir. Dış surlara batı tarafında yeni bir iç kale yapılmıştı. Dış kalenin bu bölümü Zindankale olarak ad-landırılmıştı.

Camiler. Selçuklular tarafından Kon-ya'da yaptırılan ilk cami ulucami konu-mundaki Alâeddin Camii olup 1220 yılın-da bugünkü haliyle tamamlanmıştır (bk. ALÂEDDİN CAMİİ). İplikçi Camii ise 1201'den önce inşa edilmiştir (bk. İPLİKÇİ CA-Mİİ). Bir diğer Selçuklu yapısı, Lârende Kapısı dışında 1258 yılında Sâhib Ata'nın Kөлük b. Abdullah'a yaptırdığı camidir (bk. SÂHİB ATA KÜLLİYESİ). 1274'te inşa edilen Sadreddin Konevî Camii 1899'da esaslı bir şekilde tamir edilmiş kırma ça-tılı bir yapıdır. Çini mihrabı Selçuklu za-manından kalmıştır.

Mescidler. Selçuklu dinî yapıları içinde mescidler önemli bir grubu meydana ge-

Sakahâne
ve Hoca Hasan
mescidleri